

LISTEK

TOMO JEDRLINIČ, Ljubljana.

"Opance vise u mojem salonu".

(Nastavak.)

Putnici-propagatori dodoše u Dubrovnik, »Atenu hrvatsku«, odavle u Metković, Split i kroz Bakar opet u Ljubljani, »Atenu slovensku«, svuda noseći baklju, plamen, svetlo istine, bratstva, jedinstva i nade.

Dr. Ilešić čovek je idejalan, koji je već od davnine, valja od svog rođenja, zagrejan za ideju potpunog narodnog jedinstva. U svakoj njegovoj reči vidi se, kako on govori iz srca, puna ljubavi i čuvstva, a sav je sretan i blažen, kad vidi, da se njegove reči drugoga doimaju i kad padnu na plodno tlo. Predavanje biće pravo uživanje, pri tom je predavanju mnoga i seda glava klimajući odobravala predavače lepo razlaganje, osobito kad je naglašavao potrebu narodnog jedinstva. To je i razumljivo! Separatizam je kod nas plod otrovnog semena kletih dušmana, koji danas podržavaju i raspršuju oni, koji su bliže tudincu, koji su tudinci. Streberi i parasiti! Narod je dobar, nepokvaren, a u koliko je pokvaren krvina je one šugave inteligence, koja je taj otrov donosila i raznosila. No to je sve umetno, i kako rekoh, mora da propadne.

Još nešto. Na ovo predavanje došao je i beogradski sveučilišni profesor i narodni poslanik Rista Odavić sa svojom suprugom. Kad je prof. Ilešić svršio svoje predavanje i kad se je stišao onaj veliki aplaus, ustao se prof. Odavić, krasan čovek još divljeg kraja, da dade oduška svojoj radosti i veselju nad uspelim predavanjem. Govorio je srpski, osobito lepo i jasno, video se, da govori iz srca, a video se i to, da je potrujući u duhu sa predavačem po svojoj lepoj, krvlju najboljih sinova natopljenoj domovini, koju svaki Srbin onako žarko ljubi, kako bi je i mi morali da ljubimo, osećao neku tugu, žalost, sećajući se onih krvavih dana iz najcrnjeg ropstva svog naroda, onih krvavih dana iz raznih balkanskih ratova za

oslobodenje, onih najkrvavijih i najmučnijih dana iz užasnog svetskog rata, kad je i on kao vojnik najhrabrije vojske sa puškom na ramenu, go, bos i gladan, morao da napusti svoje ognjište, pa da preko strašnih i divljih albanskih gora, u pogibelji života zbog elementarnih nepogoda, zbog golote i gladi, zbog albanskih divljih dvoznažnih i četveronožnih zveri, prešao tu Golgotu, dode na sinje more, pa na otok spasa itd.

Uza sve te grozote nijedna suza nije orosila njegovo junačko lice, »njednu suzu nisam prolio u tim najvećim mukama, a danas prolji i moje srce od veselja i radosti plaće...« I plakao je...

Mi smo ga razumeli, mi smo s njime čuvstvovali i mnogi je od prisutnih suzu prolio. Slušali smo ga napeto, ta i — ne dišemo...

Oh, ta krasna, velika i plemenita srpska duša! On nas je zagrljao i oduševio, a onaj silni u dugotrajni plesak bio je izraz našeg velikog oduševljenja.

I kao dodatak ovom krasnom govoru, Kozinov kvartet zapeva onu veličastnu: »Što čutiš, čutiš, Srbine tužni...«, a jedno malo, simpatično devojče, kao završetak ove krasne večeri, izdeklamuje čuvstvenu Ganglovu »Slovenska zemlja«.

Policjska ura i mi se rastadosmo verujući u — opanke i opančare!

Putujući iz Ljubljane preko Zagreba, jedan Ilešićev kolega, profesor u Zagrebu, neupućen u prilike ili separatist »evropejac« reče mu: Ne idi u Skoplje, tamo je život u opasnosti, možeš da nastradaš!

Dodu u Vukovar, malen gradić u Slavoniji, trgovacko mesto, najplodnije tlo za rad reparatista. U Vukovaru ima Hrvata, Srba, Nemaca, Mađara, Židova, katolika, pravoslavnih, protestanata, kalvinista, mojsijevaca. Kako se vidi: potpuna mešavina, pravi Orient. I tamo su održali naši putnici-propagatori predavanje, koje je izvanredno dobro uspelo, a slušalaca od onih naroda i vera i redova. Aplaus je bio silan, a sve za našu neoslobodenu braću i za (čuji!) »Jugoslavensku Maticu!« U Vukovaru, u tom kaosu, podružnica »J. M.« vrlo je jaka i osobito agilna. Isto tako

u Oseku i Novom Sadu, »srpskoj Atini«. Preko Beograda i Niša odu i dodu u »mesto opasnosti«, u »balkanski« i »poludivlj« grad Skoplje. Što je bilo tamо, to je skoro neopisivo, ali nešto је ipak da spomenem. Kad je vlak ulazio u stanicu, opaze naši putnici i propagatori kroz prozor vagona, da je stanica neobično puna šarenog sveta, civilista i vojnika, muških i ženskih, dece i staraca. Oni ulaze u stanicu, a vojnička muzika svira (čuji bludničko!) tri-glavski marš! Ovo putnici-propagatori nisu očekivali i držali su, da to nije njima namenjeno. Kad izadoše iz vagona, na peronu predstavnici vojničkih oblasti, generali, predstavnici gradanskih vlasti, Koljo Srpskih Sestara, predstavnici evrejskog udruženja itd. Pozdravni govor, boke - cveća, ulaz u grad, muzika svira, praznik... Drugi dan ne jedno, nego dva predavanja. Toliko zanimanje! Svak poziva, da ih počasti, banket, govor, nazdravice oslobođenima, neoslobodenima...

Gore srca malodušni! Nije to pusto, prazno, već puno iskrenosti, puno života, mnogo nade za bolju budućnost. Neočekivani doček, neočekivano zanimanje, bratska ljubav i raspirivanje smisla i duha za slogu, uzajamnost, jedinstvo. U Skoplju, u prestolnici Dušana Silnoga, u čijoj okolini vidiš stotinu belega junaka Kraljevića Marka i njegovog Šarina, u Skoplju, najjužnijem gradu naše velike Jugoslavije, u gradu Balkanaca i Orijentalaca, Srba, Turaka, Arnavta, Španjolskih Židova itd., gde se meša narodnost s narodnošću, vera s verom, put s putom, ideja s idejom, u tom kaosu života, tamo nađoše najbolje utočište, tamo nađoše na najbolje razumevanje. Predavač je spomenuo i učiteljsku organizaciju, koja je tamo osnovana, a za koju kaže, da je najbolja u našoj državi, te može da posluži za primer i Hrvatima i Slovincima.

Skoplju grade! Doći će vreme, kad ćeš da se zagrljiš u nerazdvojiv zagrljav sa černom Goricom, twojim dosle nesudnom družicom!

Na putu kroz Šumadiju, vraćajući se iz Makedonije, svrnuše u kuće naših »prostih« seljaka »apančara«, kuće, koje bi čistoćom i načinom života u njima mogle

i morale da budu uzor nama »evropejima«. Da iskoriste priliku, zaputiše se putnici-propagatori u našu Meku, na brdo Oplenac, da se poklone neumrlom Kralju. Ovde je dr. Ilešić, kako reče, kupio za usponu jedne opanke, koji danas vise u njegovom salonu...

Preko Beograda podoše u Sarajevo, to kobno mesto naše prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Sarajevo — tragedija jednog života, iz koje se rodi poezija jednog naroda. Sarajevo, po svojoj suštini orientalni tip grada, modernizirano, plemenski i verski razrovano umetnim načinom neprirodne jedne države, koja je zbog svoje neprirodnosti i propala, kao što mora da propade i ono što je umetnim putem modernizirano i razrovano, taj grad bratske svade i mržnje dao je primer svoje ljubavi do zajedničke domovine, pokazao je, da može i znade čuvstvovati sa jednokrvnom, neoslobodenom svojom braćom. Sarajevo, skup Srba, Hrvata, Muslimana-Hrvata i Muslimana-Srba, skup pravoslavnih, katolika i muhamedanaca, a isto natrunjen austrijskim štrebersvom — parastima, taj grad, svi ti skupovi pohrliše, da prisustvjuju predavanju »Jugoslavenske (!) Matice«, pohrliše, da vide nevideno, da čuju nečuveno! Složno su došli, složno gledali i slušali, čustvovali i složno se sa istim čuvstvima rastali! Predstavnici pojedinih »grupa« dali su banket u počast pionirima narodnog jedinstva i time pokazali i dokazali, koliko je ono umetno privremeno bilo, a kako je trajno sve, što naravnim putem dolazi. Gore srca! Kad ćeš, da progledaš slepće, kač ćeš da čuješ, neoglušio, kad ćeš da se preneš, pospase, pa da viđiš Sunce slobode, kako tamo daleko, daleko izlazi, a sve nas jednako greje i osvetljava? Poleti duhom u nebesne visine, pa obujmi jednim pogledom ovu veliku našu otadžbinu, tvoj uski vidik, obzorje da raširiš!

Odgovorni urednik:
Franc Strukelj.

Last in založba UJU — poverjeništva Ljubljana.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Prva češka tvornica glasbenih instrumentov na Moravskem

Josip Lídl
Brno (Čehoslovaško).

Dobavitelj za jugoslovenske šole in za jugoslovensko ministrstvo vojne in mornarice. Ceniki v hrvatskem jeziku na zahtevo zastonj.

Gg. učiteljem popust.

Prva češka tvornica harmonijev

Lídl & Velík
v Boškovicah

Moravsko - Čehoslovaško.

Najprimernejša darila za mladino!

Najprimernejša darila mladini so mladinske knjige. V ta name napiroča **Učiteljska knjigarna** v prvi vrsti one mladinske spise, ki jih je založilo „Društvo za zgradbo učitelj. konvikta“ in sicer:

Engelbert Gangl: Spisi za mladino, I, II, III, IV, V, VI, zvezek po	D 3-
Andrej Rapč:	I, II, III, IV, V, VI, zvezek po
Mišjakov Julč:	L, II, III, IV, V, VI, zvezek po
Ivo Trošt: Moja setev. Spis za mladino, I in II, zvezek po	3-
Pav. Flere: Iz mladih let. Spis za mladino, in II, zvezek po	3-
Babića pripoveduje. Spis za mladino po	3-
Marko Šenjanin: Slovenski Robinson	3-75
Fran Levstik: Zbrani spisi za mladino, broš. D 11-50, eleg. vez.	13-50
Otroški oder. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Igrice za mladino otroških vrtec in osnovnih šol brošura	4-
Gustav Šilih: Nekoč je bilo jezero. vez.	12-50

V prid Učiteljskemu konviktu:

Žirovnik: Narodne pesmi, I, II, in III. stopnja, cena	D 1-25
Marolt: Narodne himne in domorodne pesmi za mladino	1-25

Te himne so odobrene od višj. šol. sveta za šolsko uporabo.

Nadalje:

Rab. Tagore: Povestice, broš. D 2-50, vez.	D 3-50
Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi	7-50
Cvečko Golar: Prelepa Vasilijica	3-75
Bob za mladi zob (pesmice)	3-50
Oton Župančič: Sto ugank (pesmice)	75
Mark Twain: Mali klatež	8-
Franc Rojec: Tončkove sanje (igrice)	5-
Ewald Botka: Dvoноže	14-
Fran Levstik: Martin Krpan	5-
Ivan Albreht: Mlada greda (pesmice)	10-
Jon Pavčič: Našim malčkom (Malim pianistom)	10-
Nemčova: Češke pravljice (I. in II. zvezek)	2-75
France Bevk: Pastirčki pri kresu in plesu	4-
Moji zverinjak	5-
Čika - Joya Gradnik: Kalmandrija pesmice	4-
Zmaj: Malaj in Malon pesmice	3-50
Waschtelova Pravljice	10-
Milčinski: Pravljice	12-
Tranjulčica, pravljica s slikami	9-
Snegulčica	9-
Rdeča kapica	9-
Pepekla	9-
Moji ljubčki, živalske slike	8-
Mladi slikar, knjižica za slikanje	6-
Slike iz pravljice	6-

Razen tega ima „Učiteljska knjigarna“ šolske potrebščine, kakor zvezke in risanke lastnega izdelka, svinčnike, peresnike, peresa, radirke, vse po najnižjih cenah. — Solske pušice (peresnice) po D 1-25, 1-50, 2-10, 2-25, 6-25, 7-50.

za ljudske in srednje šole, na razpolago
v vsaki množini. Priznano najboljši
lastni izdelki iz belega, finega
papirja in močnih ovitkov.

UČITELJSKA TISKARNA, Ljubljana
Frančiškanska ulica 6.

Najnižje cene!

Zahtevajte cenike!

Točna postrežba!